

УДК 811.134.2'27:808.5

DOI <https://doi.org/10.32782/2412-933X/2026-XXVI-23>

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДУ ЛІТЕРАТУРНОГО ТВОРУ (НА МАТЕРІЯЛІ «КИШЕНЬКОВОГО ОРАКУЛА, АБО МИСТЕЦТВА РОЗСУДЛИВОСТІ» БАЛЬТАСАРА ГРАСІЯНА)

Сайфутдінова Олена

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент катедри французької та іспанської філологій
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID ID: 0000-0002-2767-5839

Степанов Андрій

доцент катедри іноземних мов
Львівський торговельно-економічний університет
ORCID ID: 0000-0001-7430-9578

Стаття присвячена новому перекладові «Кишенькового оракула, або Мистецтва прозсуливости» іспанського письменника, філософа та богослова-єзуїта Бальтасара Грасіяна українською мовою. Мета дослідження полягає в фіксуванні труднощів перекладу, що траплялися в творі, та в описі шляхів подолання цих труднощів. Текстовий аналіз цього твору іспанського барокового автора, представника концептизму, оприявнив чимало викликів для перекладача. Насамперед вони стосуються проблеми розпізнавання і розуміння мовних знаків: текстові властива архаїчна, не знайома для пересічного читача ортографія. Ця ортографія відображає історичне явище в житті іспанської мови – перехідний період у становленні її фонетичної системи. Іншим аспектом, що вимагає уваги, стало тлумачення багатозначних слів, через уживання яких Бальтасар Грасіян глибоко зашиє у своє послання найрізноманітніші смисли. Оригінальний текст «Кишенькового оракула, або Мистецтва прозсуливости» зафіксував архаїчні вживання, тобто, з погляду сучасності, можна було спостерігати еволюційну віддаленість, шлях семантичних змін, який подолали значення багатьох ужитих в оригінальному творі слів. Так, для належної ідентифікації змістового компоненту лексичних одиниць перекладач мав урахувати факт розвитку, себто зміни, лексичного значення, базований на когнітивних процесах із переважанням метафоричних, метонімічних та алегоричних механізмів. Інтерпретаційних зусиль вимагає також інверсія, а перекладових – афористична форма: співзвучність окремих слів у тексті-оригіналі потребує відповідного відтворення мовою перекладу. Для досягнення ритму та належної співзвучності перекладач вдався до відповідних перекладових стратегій. Оскільки переклад орієнтовано на широке коло читачів, у ньому не відображено інтертекстуальності – зв'язку «Кишенькового оракула, або мистецтва розсудливости» з іншими прецедентними текстами, відомими Бальтазарові Грасіяну, – тож такі перекладове та дослідницьке завдання мають перспективу майбутніх глибоких наукових пошуків.

Ключові слова: концептизм, бароко, інверсія, ортографія, рима.

Sayfutdinova Olena

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of French and Spanish Philologies
Ivan Franko National University of Lviv

Stepanov Andriy

Associate Professor at the Department of Foreign Languages
Lviv University of Trade and Economics

THE PROBLEMS OF ACTUAL TRANSLATION OF A LITERARY PIECE (ON THE MATERIAL OF «THE ART OF WORLDLY WISDOM: POCKET ORACLE» BY BALTASAR GRACIAN)

The article focuses on the recent translation into Ukrainian of «The Art of Worldly Wisdom: a Pocket Oracle» by Baltasar Gracián into Ukrainian, offering insights into the intricacies of translating a complex text from the Spanish Baroque period. The main goal of the presented scientific research is to describe the solutions of the problems of actual translation of this literary piece. The work of the Spanish Baroque author, a proponent of Conceptismo, poses significant challenges for translators due to its intricate use of linguistic signs. The text is characterised by orthography that is unfamiliar to the average reader. The reasons for this particular orthography, which is ambiguous and open to interpretation, are rooted in historical development of the Spanish language. This orthography reflects the transitional phase in the establishment of its phonetic system. Therefore, the original text necessitates careful analysis and interpretation to ensure accurate transmission of the original message. Another aspect that demanded significant attention was the interpretation of polysemous words, through which Baltasar Gracián intricately interwove a myriad of meanings into his message. The aphoristic form also necessitated translation efforts, namely the reproduction of the consonance of individual words in the source text in the target language. The translation does not reflect the intertextuality – the connection of «The Art of Worldly Wisdom: a Pocket Oracle» with other precedent texts known to Baltasar Gracián – because this intertextuality has been studied the least and requires a special approach and further studies.

Key words: *conceptismo, baroque, inversion, orthography, rhyme.*

Вступ. Українська наукова та художня література заслуговують на поважне місце на світовій арені, якого їм не вдалося здобути своєчасно через колоніальну політику держави-агресора та брак перекладів, які би сприяли поширенню української літератури в світі. Іншою – внутрішньою – проблемою є термінова потреба українських перекладів зарубіжної літератури: дотепер вітчизняна наука безперешкодно використовувала переклади мовою окупанта, проте з початком повномасштабної війни 2022 року політична воля українського правління спричинилася до ліквідації цих колоніальних пережитків. Філологічна наука України, яка відстоює власний суверенітет, з-поміж усього потребує якісних перекладів українською мовою, адже, як зазначила корифей українського перекладознавства Роксолана Петрівна Зорівчак, «вплив перекладної літератури на світовідчуття людства – загальноновизнаний. Яку важливу роль відіграє художній і науковий переклад в утворенні і виробленні норм літературної мови – основної прикмети повноцінної нації (знищення мови є чи не найважливішим складником національного геноциду), – доводити немає потреби» [3].

Метою цієї розвідки є визначити і проілюструвати подолані труднощі перекладу «Кишенькового оракула, або мистецтва розсудливості» Бальтасара Грасіяна. Водночас очікуємо, що наукова спільнота українських іспаністів може запропонувати розмаїті ідеї для перекладу та дослідження.

Методи дослідження. У роботі застосовано методи семантичного та етимологічного аналізу для визначення смислів, закладених у мовні одиниці іспанського тексту; метод стилістичного аналізу застосовано з метою виявлення зображально-виражальних засобів, що є носіями художніх образів, ритму та стилю; метод когнітивного аналізу використано для визначення природи метафоричного перетворення; метод перекладового аналізу та описовий методи застосовано для з'ясування та пояснення результатів перекладових стратегій.

Результати та їх обговорення. Переклад «Кишенькового оракула, або мистецтва розсудливості» Бальтасара Грасіяна насамперед зачіпає проблеми значення, тобто семантики. Доречно тут зацитувати Октавіо Паса, мексиканського перекладача і поета, есеїста і лауреата Нобелівської премії з літератури 1990 року: «Кожне слово містить у собі певну множину можливих значень; у момент, коли слово асоціюється з іншими, щоб утворити фразу, одне з цих значень актуалізується і стає домінуючим. У прозі смисл тяжіє до однозначності, тимчасом як уже часто стверджували, що однією з рис поезії, і, можливо, головною з них, є збереження множини смислів» (тут і далі переклад наш. – О. Сайфутдінова, А. Степанов) [11, с. 7].

Ми дозволяємо собі говорити про переклад «Кишенькового оракула, або мистецтва розсудливості» як про переклад поезії, позаяк емпіричний досвід роботи зі смислами твору дає нам змогу цитувати власне ці спостереження Октавіо Паса. Крім того, «Кишеньковий оракул, або мистецтво розсудливості» має також глибоку спорідненість із віршами Біблії, а дослідники творчості Бальтасара Грасіяна вказують на те, що теолог використав «біблійні тексти у незліченній кількості» [8, с. 846].

Неоціненними є думки Октавіо Паса про специфіку вихідного тексту та завдання перекладача: «Відправною точкою перекладача є не мовлення в динаміці (сировина, з якою працює поет), а мовлення, зафіксоване в поезії. Се мовлення заморожене, а проте воно якнайкраще живе. Дії перекладача зворотні діям поета: йдеться не про те, щоб збудувати з рухомих знаків непорушний текст, а про те, щоб розібрати елементи цього тексту, ввести знаки в обіг знову та повернути їх у мовлення» [11, с. 7]. Тут ми маємо справу з переходом тексту в дискурс і дискурсу в текст; тобто, вимиваючи з вихідного тексту дискурс (розчин), перекладач повинен пропустити його через себе і перетворити на текст (сухий концентрат), який є «ядерною, центральною складовою дискурсу, його змістовим *згустком*» [1, с. 64]. Для візуалізації сутності поетичного або ж художнього перекладу ми вважаємо за потрібне застосувати саме такі метафори, позаяк головним засобом перетворення людської реальності є робота головного мозку людини. Про перетворювальну силу метафори писала українська мовознавиця, світлої пам'яті Ірина Дмитрівна Фаріон, коли радила «заходити в глибини власної підсвідомості і свідомості, звідки неминуче постануть питомі метафори та асоціації, а також розуміння визначального – захист мови» [5, с. 432]. Вартісним наводом для виконання перекладу є також наступне: «Аби скористати з багатства української мови, треба не лише її знати, а бути вільним від комплексів, за яким все чуже важливіше за своє».

Безцінні уроки перекладу у формі есеїв дає Андрій Олександрович Содомора, український перекладач, письменник та науковець. Він закликає до зважування і водночас ілюструє особливості цього процесу, застосовуючи концепційний аналіз: «Святослав Караванський у своєму словнику синонімів до «вагання» подає «роздуми», «роздумування». Нерішуча, тим-то й не надто відважна людина, заки на щось наважиться, надто довго роздумує, міркує (не на філософські теми), раз по раз змінюючи свою думку, – *зважує*. Так і латиною: *deliberatio* (розважання, роздумування) – від *libra* вагівниця, рівновага» [4, с. 32].

Кожен крок у процесі перекладу – це вибір, і, позаяк переклад безпосередньо пов'язаний із перекладознавчим аналізом, то передумовами для перекладацького вибору є досвід

і цінності. Розлогіше про чинники такого вибору розповідає Тарас Володимирович Шмігер, вітчизняний науковець і перекладач: «У будь-якому разі перекладознавчий аналіз завжди залежав від цінностей, закладених у конкретному творі, та від критеріїв оцінки, закладених під певного читача» [7, с. 20].

Враховуючи іспанські та українські національні та історичні цінності, а також рецепцію читача, вважаємо за необхідне застосувати для перекладу (щонайменше, за браком наукової глибини та всезагальної обізнаності з історією української ортографії) харківський загальноукраїнський правопис 1928 року [6], позаяк ортографія «Кишенькового оракула, або мистецтва розсудливості» Бальтасара Грасіяна відрізняється від сучасної (йдеться про аргентинське видання 2011 року, за яким було здійснено переклад [10]).

Причини особливої, а саме нечіткої ортографії, мають історичне підґрунтя і відображають перехідне становище у процесі формування фонетичної системи іспанської мови. Варіант іспанської мови періоду кінця XV – кінця XVII століть є проміжним етапом від староіспанської до сучасної іспанської і відомий під назвою «іспанська мова золотого століття» (ісп. *Español del Siglo de Oro*). Період використання середньовічної іспанської за часом збігся з іспанською колонізацією Америки і періодом найвищого розквіту Іспанії – так званого Золотого століття. Іспанська мова, що використовувалася в той самий період, зберігала деякі архаїзми староіспанської мови, як, наприклад, наявність дзвінких шиплячих або вживання фонем /š/ (= /ʃ/) і /ž/ (= /ʒ/). Основні особливості мови того часу полягають в оглушенні шиплячих і зміні місця утворення приголосних; формуванні явища *yeísmo* (опускання традиційних твердих піднебінних твердих бічних апроксимант); розвитку нових займенників другої особи; появи конструкції «*se lo*» для прямих і непрямих займенників третьої особи: через втрату фонем /ž/ (= /ʒ/) староіспанські форми *gelo, gela, gelos, gelas* були замінені на *se lo, se la, se los, se las*, наприклад: староіспанська – «*digelo*» («Я дав це йому/їй») > середньовічна іспанська – «*díselo*» > сучасна іспанська – «*se lo di*» тощо [12].

Таким чином, в староіспанській мові існували дві передньоязикові глухі та дзвінки африкати: /tʃ/ та /dʒ/, представлені літерами [A1] ç (с перед і, е) та z; два апікоальвеолярні глухі та дзвінки фрикативні звуки: /s/ та /z/, представлені написанням s на початку складу та в кінці слова або інтервокальним ss та відповідно інтервокальним s; два препалатальні (постальвеолярні) глухі та дзвінки фрикативні звуки: /š/ (= /ʃ/) та /ž/ (= /ʒ/), представлені x, а також j або g перед піднебінними голосними e, i. Однак, протягом XVI-XVII століть у середньоіспанській мові відбувався процес фонетичних змін, який, мабуть, розпочався ще у XV столітті і який можна поділити на три основні етапи:

1. Опозиція дзвінких / глухих була втрачена на користь глухих; таким чином, шість фонем скоротилися до трьох: /tʃ/, /s/ та /š/.

2. Глухий передньоязиковий африкатний /tʃ/ спочатку став фрикативним (процес деафрикативізації), внаслідок чого утворився передньоязиковий [s] – як у сучасній вимові латиноамериканських національних варіантів та андалузських діалектів типу сесео (*seseo*). У північних діалектах, точка артикуляції цього звука перемістилася до глухого фрикативного міжзубного звука /θ/, причому у деяких регіонах (Андалусія, Канарські острови та Латинська Америка) зміна до /θ/ не відбулася, і залишився передньоязиковий звук [s]. Крім того, апікоальвеолярний /s/ також став передньоязиковим у регіонах сесео (*seseo*): Андалусії, Канарських островах та Латинській Америці.

3. Глухий препалатальний (або постальвеолярний) фрикативний /š/ перемістив точку артикуляції і став веляризованим /x/, даючи звук сучасних j і g (перед e/i) [9].

Наведені вище фонетичні процеси знаходять відображення в ортографії «Кишенькового оракула, або мистецтва розсудливості» Бальтасара Грасіяна: *afiançada* – *afianzada*,

asegurar – asegurar, assí – así, asisten – asisten, vastantes – bastantes, velleza – belleza, corazón – corazón, quando – cuando, aver – haber, destes – de estos, dexan – dejan, dize – dice, destemplança – destemplanza, exceso – exceso, extremo – extremo, estraño – extraño, fuerças – fuerzas, hazer – hecer, gustossa – gustosa, (h)ai – hay, yerre – ierre, impresión – impresión, pasión – pasión, lición – lección, mesmo – mismo, metad – mitad, necesitado – necesitado, objecto – objeto, rei – rey. При цьому мова не йде про архаїчний правопис, а про цілісну усталену ортографічну систему, порушення якої призводить до некоректної інтерпретації вимови того чи іншого звуку. До прикладу, ортографічна гемінація *s* не означає подовженого приголосного звуку, а вказує на відсутність одзвінчення: *...en estos tiempos que con todo un pueblo en los passados* [10, с. 1]. Аналогічно *x* виражає глухий фрикативний звук і не може бути замінена на *j*, оскільки остання вживалася на позначення дзвінкого фрикативного звуку *y* *si dexa los sugetos, no es por variedad suya, sino dellos en dexarla primero* [10, с. 7]. Саме такими були фонетичні особливості тогочасної літературної мови, хоча в розмовній мові звуки, позначувані літерами *j*, *g* і *x*, почали регулярно співпадати.

Складним викликом для перекладу «Кишенькового оракула, або мистецтва розсудливості» є його стиль, що відображає бароковий концептизм. Як зазначив славетний іспанський критик і дослідник історії літератури Хуан Луїс Альборг, Грасіян пропонує нам прозу «не просто синтетичну, а ще й стислу; свої ідеї він висловлює чистими квінтесенціями, відмовляючись, де це тільки можливо, від складних речень, з'єднаних підрядними сполучниками, і стискаючи свої думки до простих речень, між якими немає сполучників, або є лише сурядні. Часто упущено всі ті елементи, без яких можна обійтися або про які можна здогадатися, навіть дієслово, особливо дієслово *ser*» [8, с. 850]. Український переклад не скрізь досягає такого лаконізму. Зацитуємо афоризм № 79 та його глосу, а також глоси до афоризмів 140 і 151 відповідно з перекладом:

Genio Genial. Si con templança, prenda es, que no defecto. [10, с. 17] – *Дотепна вдача. Якщо вона стримана, то це принада, якщо ні, то це вада.* [2, с. 46].

Va luego la aveja a la dulçura para el panal, y la vívora a la amargura para el veneno. Assí los gustos, unos a lo mejor y otros a lo peor. [10, с. 29] – *Бджола прагне до солодких стільників, а змія – до гіркої отрути. Так само й зі смаками: одні спрямовані до кращого, а інші – до гіршого.* [2, с. 69].

Algunos obran, y después piensan: aquello más es buscar excusas que conseqüencias. Otros, ni antes ni después. [10, с. 31]. – *Дехто робить, а тоді думає: не так про наслідки, як для того, щоб знайти виправдання. Інші не думають ні наперед, ні опісля.* [2, с. 74].

Розмірковуючи про синтаксис Бальтасара Грасіяна, Альборг також зазначав, що «з культуранизмом Грасіяна поєднувало часте вживання тропів і метафоричного мовлення, а особливо гіпербатону, що нерідко був силуваним» [8, с. 851]. Як приклади гіпербатону зацитуємо глоси афоризмів 154 і 159 відповідно:

También es especie de imprudencia la facilidad en el querer. [10, с. 32] – *Різновидом необачності є також схильність швидко полюбити.* [2, с. 75]

Nace del sufrimiento la inestimable paz, que es la felicidad de la tierra. [10, с. 33]. – *Із вимруманості виникає дорогоцінний мир – а се є велике земне благо.* [2, с. 77]

Іншою особливістю «Кишенькового оракула, або мистецтва розсудливості» як перекладового тексту є те, що «Грасіян постійно вдається до перелічувань, пошуків симетричних речень, антитез» [8, с. 851], і ці частини тексту надаються до перекладу, навіть якщо йдеться про параномазію, з якою часом поєднано антитезу (глоса до афоризму № 40):

Hase de alargar la mano primero a las hazañas y después a las plumas, de la oja a las ojas, que ai gracia de Escritores, y es eterna. [10, с. 9] – *Спершу йди на подвиги, а тоді берися*

за перо: зараз – діяння, потім – писання, адже й до Письменників чимало прихильності, і прихильність ця – навіки. [2, с. 31]

Так, у перекладі цієї глоси потрібної співзвучності було досягнуто за допомогою морфологічних засобів.

В афоризмі 79, крім згаданого вище еліпсису, маємо також паронوماзію або тавтологію: *Genio Genial*; передати звукову гру вдалося лише за допомогою рими в сусідньому реченні: *принада – вада*.

Хуан Луїс Альборг, підтримуючи думку Еварісто Корреа Кальдерона, зазначає, що Бальтасар Грасіян також рясно вживав такі стилістичні засоби, як каламбур та алітерацію [8, с. 846]. Фонетичні мовні ігри вдалося відтворити частково і знову ж таки за допомогою морфологічних засобів або повторів, як-от у глосі до афоризму № 159:

Los sabios siempre fueron mal sufridos, que quien añade ciencia añade impaciencia. El mucho conocer es dificultoso de satisfacer. [10, с. 33] – Найбільше страждають мудрі, адже вони, помножуючи науки, помножують і муки. Багато знань породжують багато потреб. [2, с. 77]

Більшість таких викликів перекладу було подолано переважно за допомогою співзвучних в українській мові префіксів та суфіксів. До прикладу, глоса афоризму № 5:

...No haze el numen el que lo dora, sino el que lo adora: el sagaz más quiere necesitados de sí que agradecidos [10, с.2]. –

...Ікону творять не золотінням, а поклонінням: мудрий тішиться радше тими, хто його потребує, ніж тими, хто йому дякує [2, с. 18].

У цій глосі, серед інших перекладових трансформацій, дієслова замінили на іменники, щоб забезпечити співзвучність.

У глосі афоризму № 13 при перекладі римуються не протиставлені поняття-якості, а суміжні з ними слова, які репрезентують символічне втілення відповідних якостей:

Esta suerte combaten la calidez de Pitón contra la candidez de los penetrantes rayos de Apolo. [10, с. 4]. – Ось так змагаються хитрість Піфона і чеснота Аполлона – його рівне проникливе сяйво. [2, с. 21]

У глосі афоризму № 80, окрім інших перекладових трансформацій, співзвучні прикметники при перекладі замінено дієсловами, позаяк співзвучності дієслів в однакових формах досягти було легше, ніж співзвучності прикметників:

Sea la reflexa contraste de lo falso y de lo falso. [10, с. 17] – Будь хитрим, то й вивіриш, де тобі змовчали, а де прибрехали. [2, с. 46]

Зручним перекладовим матеріалом є римовані латинські афоризми, вплетені в текст, позаяк вони вже мають український відповідник, як-от глоса афоризму № 247:

Otros discurren al contrario. Más vale el buen ocio que el negocio. [10, с. 51] – Дехто думає, що навпаки. Краще гуляти вміло, ніж робити діло. [2, с. 111]

Траплялися в перекладовому творі й такі місця, де фонетична мовна гра була очевидною і вимагала формальних відповідників. До прикладу, у глосі прикінцевого афоризму, № 300, маємо наступне:

Tres eses hazen dichoso: santo, sano y sabio. [10, с. 60] – Щасливим чоловіка роблять три слова на «с»: святість, сила і свідомість. [2, с. 130]

Під час перекладу, аби відтворити формальний (і, до слова, центральний у цьому реченні) компонент, для змістового компоненту довелося шукати синоніми – можливо, ними виявилися синоніми з дещо віддаленими значеннями.

Крім того, вірність усього перекладу опиняється під загрозою, позаяк Бальтасар Грасіян був теологом, і, можливо, «Кишенькового оракула, або мистецтва розсудливості» доречно було би перекладати як частково теологічний, а не як літературний твір: відомо,

що теологічні терміни потребують спеціального перекладу. На підбір лексичних відповідників впливають також семантичні зміни, яких зазнає лексика протягом століть, тому переклад здійснено з урахуванням насамперед застарілих слів і значень слів в обидвох мовах. Про сприйняття часовіддаленості читачем (і, можливо, перекладачем, який читає твір, перш ніж перекласти його) влучно висловився Т. В. Шмігер: «Переклад часовіддалених текстів цікавий тим, що він дає значний поштовх для дискусії над міфічними уявленнями читача про історію, які направлятимуть його інтерпретацію в неправильне русло, або над потребою коментарів, що створюють баланс між поданням інформації та небезпекою відволікати читача від естетичної вартості твору» [7, с. 20]. Так, додатковим викликом для перекладу є інтертекстуальність, присутня в афоризмах і глосах. Однозначно визначити інтертекстуальні смисли та джерельну базу «Кишенькового оракула, або мистецтва розсудливості» складно, позаяк джерелами, якими надихався і які залучав Грасіян, «стали Біблія, давньогрецькі автори, зокрема Лукіян із Самосата і Плутарх, давньоримські автори, серед них моралісти та історики, «іспанські» римляни, особливо Ціцерон і Сенека, пізніші іспанські автори Хуан Мануель та Антоніо де Гевара, італійські автори, зокрема Мак'явеллі, і численна «мала література» – сучасні Грасіянові популярні збірники творів різних жанрів, авторів і різної тематики» [2, с. 10]. Тому переклад не відображає інтертекстуальних зв'язків твору Бальтасара Грасіяна з іншими прецедентними текстами.

Висновки. Універсальним методом відтворення складних чи суперечливих частин «Кишенькового оракула, або мистецтва розсудливості» Бальтасара Грасіяна є творчість із усвідомленням потаємних смислів та збереженням форми, змісту та стилю. Що більшим буде це усвідомлення (зокрема знання інтертекстуальних зв'язків твору), то глибшим буде переклад.

На завершення вважаємо за необхідне зауважити, що труднощі перекладу «Кишенькового оракула, або мистецтва розсудливості» були подолані лише частково, тож переклад запрошує до осмислення та переосмислення твору Бальтасара Грасіяна, залишаючи майстерню відчиненою для подальших наукових герменевтичних та естетичних пошуків. Ця розвідка – своєрідний науковий коментар до перекладу «Кишенькового оракула» – реалізує, за допомогою давньої теплої наукової співпраці, потребу перекладача комбінувати, а часом і синтезувати українські та іспанські гуманітарні здобутки, відкривати інакшість іспаномовної та української наукової та літературної традицій, своєрідність кожного окремого автора.

Література:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Академія, 2004. 344 с.
2. Грасіян Б. Кишеньковий оракул, або мистецтво розсудливості / пер. О. Ю. Сайфутдінової. Львів : Априорі, 2025. 136 с.
3. Зорівчак Р. П. Читаючи історію свого народу. *Vsesvit*, 2007. № 11-12. URL: <https://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/384/41/> (дата звернення: 20.09.2025).
4. Содомора А. О. Про що писати. Львів : Априорі, 2022. 152 с.
5. Фаріон І. Д. Англізми і протианглізми: 100 історій слів у соціокультурному контексті : монографія. Львів : Свічадо, 2023. 716 с.
6. Фаріон І. Д. «Правопис 1928–1933–2019 рр.» Студія Фаріон. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=LgmfVqk71Q8&t=812s> (дата звернення: 20.09.2025).
7. Шмігер Т. В. Перекладознавчий аналіз – теоретичні та прикладні аспекти: давня українська література сучасними українською та англійською мовами : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 510 с.
8. Alborg J. L. Historia de la literatura española. Madrid : Gredos, 1967. Volumen II : Época barroca. 988 p.
9. Cano R. Historia de la lengua española. Barcelona : Ariel Lingüística, 2005. 1167 p.

10. Gracián B. Oráculo manual y arte de prudencia. Ciudad Autónoma de Buenos Aires : Vi-Da Global, 2011. 61 p.
11. Paz O. Traducción: literatura y literalidad. Barcelona : Tusquets, 1971. URL: <https://soyletrascafe.wordpress.com/wp-content/uploads/2016/12/traduccion-literatura-y-literalidad.pdf> (дата звернення: 20.09.2025).
12. Penny R. Gramática histórica del español. Barcelona : Ariel Lingüística, 1993. 365 p.

References:

1. Batsevych, F. S. (2004). Osnovy komunikatyvnoi linhvistyky [Fundamentals of Communicative Linguistics]. Akademiia. [in Ukrainian].
2. Hrasiiian, B. (2025). Kyshenkovyi orakul, abo mystetstvo rozsudlyvosty [Pocket Oracle, or the Art of Prudence]. Folio. (Oryhinal opublikovano 2011 r.) [in Ukrainian].
3. Zorivchak, R. P. (2007). Chytaiuchy istoriiu svoho narodu [Reading the history of our people]. *Vsesvit*. 11-12. Retrieved from: <https://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/384/41/> [in Ukrainian].
4. Sodomora, A. O. (2022). *Pro shcho pysaty* [What to write about]. Apriori. [in Ukrainian].
5. Farion, I. D. (2023). Anhlizmy i protyanhlizmy: 100 istorii sliv u sotsiokonteksti [Anglicisms and anti-anglicisms: 100 word histories in socio-context]. Svichado. [in Ukrainian].
6. Farion, I. D. (2022, 7 travnia). Pravopys 1928–1933–2019 rr. [Spelling in 1928–1933–2019]. [Video]. YouTube. Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=LgmfBqk71Q8&t=812s> [in Ukrainian].
7. Shmiher, T. V. (2018). Perekladoznavchyi analiz – teoretychni ta prykladni aspekty: davnia ukraïnska literatura suchasnymy ukraïnskoiu ta anhliiskoiu movamy [Translation Studies Analysis – Theoretical and Applied Aspects: Ancient Ukrainian Literature in Modern Ukrainian and English]. LNU imeni Ivana Franka. [in Ukrainian].
8. Alborg, J. L. (1967). Historia de la literatura española: Volumen II. Época barroca [History of Spanish Literature: Volume II. Baroque Era]. Gredos. [in Spanish].
9. Cano, R. (2005). Historia de la lengua española [History of the Spanish language]. Ariel Lngüística. [in Spanish].
10. Gracián, B. (2011). Oráculo manual y arte de prudencia [Manual oracle and art of prudence]. Vi-Da Global. [in Spanish].
11. Paz, O. (1971). Traducción: literatura y literalidad [Translation: Literature and Literalness]. Tusquets. Retrieved from: <https://soyletrascafe.wordpress.com/wp-content/uploads/2016/12/traduccion-literatura-y-literalidad.pdf> [in Spanish].
12. Penny, R. (1993). Gramática histórica del español [Historical grammar of Spanish.]. Ariel Lingüística. [in Spanish].

Стаття поширюється
на умовах ліцензії відкритого доступу
(CC BY 4.0)

Дата першого надходження статті до видання: 22.11.2025
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 10.12.2025
Дата публікації (оприлюднення) статті: 17.03.2026